

hondo-hondotik

Julen Zabalo

(EHUko irakaslea)

Erdibidean katigaturik (Ezkerra mendebal Europan)

Askotan gertatzen den bezala, mendebal Europako ezkerren ibilbidea oparo eta itxaropengarria izan zen fruitu handirik eman ez zuen bitartean; arrakasta lortzen hasteak, ordea, buruhaustea baino ez zizkion ekarri, eta ondorioa izan da arrakasta horren erdian gelditu dela, baina ibilbide oparo eta itxaropengarrikerik eskaintzeko aukerarik gabe, gaur egun, behintzat.

Ongizatezko Estatuaren arrakasta eta zama

Mendebal Europako ezkerren ibilbidean ongizatezko estatuaren garapenak eztabaida larriak sorrarazi zituen: etekin garbia zegoen langileentzat eta, oro har, herritarrentzat, baina, trukean, langile mugimenduak eta ezkerrek ezagutu behar zuten ordura arte etsaitzat jotzen zen ugazaba kapitalistaren zilegitasuna. Sozialdemokratiak gogo biziz eutsi zion erronkari, lehenengo urrats bat baitzirudien bere planteamendu klasikoa betetzeko: gradualki hobekuntzak lortzen joatea, era horretara eraldaketa osora heldu ahal izateko.

Baina arerioak ere jokatzeko du, eta ordu hartan ezinbestean adostu eta onartu behar izan zuena jakin du bere interesetara hurbiltzen. Ezkerra, ordea, diskurtsorik gabe geratzen hasi zen, diskurtsu haren zati handi bat ikuspuntu ekonomizista eta praktikoa batetik (logika guztiz, XIX. mendeko langileen egoera ikusirik) egina baitzegoen. Ongizatezko estatuaren hobe-

kuntza sozioekonomikoek hauteskunde arrakasta eman zioten lehenengotan ezkerriari, baina, ondoren, ezabatzen hasi zen langile alderdi eta besteen arteko muga zurruna.

Ez dut esan nahi ezkerrek eduki etikorik ez duenik landu, baina bai jendearen sostengua alde praktikoa horretatik etorri zitzaioela gehienbat. Hala ere, ongizatezko estatuaren giroak arlo etiko horretan ere eragin du, zeren, apurka, adostasunerantz jo da, eta eskuinak ezkerren hainbat ekarpen onartu ditu, ezkerrek liberalismoaren beste hainbat bereganatzen izan dituen bezala. Nork ez du onartzen gaur askatasuna, berdintasuna, duintasuna, elkartasuna, justizia eta abar?

Ondorioa izan da arlo etiko horretan ere eskuinaren eta ezkerren arteko lehengo muga zurrun hura ezabatuz joan dela eta, beraz, berdintzera jo dute bai hautesleriak eta bai alderdien programek; hau da, lehen hautesleria oso banaturik zegoen ideologikoki, eta alderdien programek hautatu behar izaten zuten zein hautesleria motatan eragin, denetan ezin zen eta. Orain, berriz, hautesleria gero eta antzekoagoa da, eta alderdien programek ezin dute halako hautaketa ideologikorik egin, hauteslerien zati bat galduko lukete eta. Denek eragin nahi dute hautesleria mota berean.

Zentroaren ezkerra ala sistemaren ezkerra?

Muga ideologikoak ezabatuz doazen une honetan, beharrezkoa da ezkerra? eta

nola? Lehenengo galderak erantzun laburra merezi du, nire ustez. Ezkerra beharrezkoa da kapitalismoak berez sortzen dituen era guztietako zapalketa eta desberdintasunei aurre egiteko. Baina nola gauzatu hori? Bide bi ageri dira.

Lehen ohiko sozialdemokraziarena da. Gizartean eragiteko modu bakarra hauteskunde ordezkapenaren bidez ikusten du, eta, hortaz, batez ere *hautesleria* ezker aldean harrapatu nahi du, baina, esan dugunez, hautesleria gero eta bateratuago dagoenez, zentro politikoan, ildo honi nahikoa zaio zentro horretako *ezker* lerratzea, ezkeriartasunari eusteko. Jokaera horren ondorio da, hauteskunde programak egitean, eskuinaren (zentroaren eskuina, alegia) desberdintzeko agertzen diren zailtasunak, Frantziako PSri berriki, edo Espainiako PSO-Eri urte batzuetatik hona gertatu zaien bezala.

Bigarren bideak modu argiago eta errazteko bideak jotzea proposatzen du, eta bere burua sistemaren ezkerrean kokatzen jarraitu nahi du, baina, noski, hauteskundeetan arrakasta gutxiago lortuko duela jakinda, bestelako herritar aliantzak ez baditu egiten, bederen. Halako aliantza baten adibide argi eta hurbila Euskal Herriko ezker abertzaleak eskaintzen du, eta hori osagai abertzaleari lehentasuna onartuz, gainera.

Lehenengo bideari ezin zaizkio ukatu noizbait lantzen dituen jarrera aurrerazaleak, eta hortik etorri izaten den onura.

Hala ere, gaur egun, ezkeriartasuna bigarren bideari lotu behar zaiola uste dut, nahiz eta, esan dugunez, horrek jendearen aldetiko sostengu muga argiak eduki. Zein izan liteke, orduan, ezker horren jokatibidea? Helburu orokor bi aipatuko nituzke:

1. Arlo guztietako eta mundu osoko mugimendu eta errebindikazio herritarren sostengatzea eta suspertzea, aldeko emaitzak lortuz gero, sistemak bereganatu, eta ezkerrek kapitalizatuko ez dituela arriskupean.

2. Irautea, garai hobeak itxaroz. Ez da nolanahiko helburua, eta bai garrantzi estrategikoa duena, ezkerren ondarea gaur euren burua sozialdemokratatzat jotzen dituzten alderdien gain uztea guztiz arriskutsua baita ezkerren etorkizunetarako.

Gutxiegi ematen du, agian, eta norbaitek lorgarri izan daitezkeen (baldintzazko aditz formak erabili gabe) helburu handiagoetarako bidea erakusten badu, abisa dezala. Egin beharrekio lana da, nolanahi ere. Orain dela 30-40 urte bakarrik, bazi-rudien mendebal Europako ezker bote-rea hartzeko puntuan zegoela; gaur hona jo du, baina urte batzuk barru ez gara egongo antzeko egoera batean? Bitartean, baditugu Hirugarren Munduko ezkerrek lor ditzakeen emaitzak; hemen, mendebal Europan, lor ditzakegun aurrerapenak; eta, oro har, maila indibidualean, ezkeriari gisa jokatzeak ekarriko digun poztasun pertsonala.

Presidentearen erradiografia

(Aurreko orrialdetik dator)

handiagoa ematen die haren promes gerrazalenei, eta Kolonbiako ahaltsuak guztiz hunkitzen dituzte otsailaren 3an *El Tiempo*-n jasotako aldarrikapen honen gisakoek: «100 mila soldadu profesionalen kopurura iritsiko gara, 100 mila polizia izango ditugu, eta milioi bat boluntario antolatuko ditugu segurtasun indarrei laguntzeko». Iru-ditzen baitzaie hautagai berriak ariete sendoa dela Kolonbia Plana garatzeko, herria erosi eta saltzeko, haren gainean negoziatu eta etekin handiak ateratzeko, inguruan herritar deserosorik edo oposizioko lekukorik izan gabe.

Milioi bat zibil armaz hornitzea litzateke hiru helburuok lortzeko bidea: talde paramilitarrak legitimatzea —Convivir izenekoekin zapuztu zen asmoa—; segurtasun indarren eta talde paramilitarren arteko harremanak arautzea; eta orain arte bete gabeko asmo bat mamitzea: proiektu parami-

litarra jasoko duen indar *legitimo* bat izatea. Defentsa ministroak adierazia du: «Polizia-ren eta indar militarren bitarteko beste indar bat sortzeko aukeraz noiz eztabaidatuko zain dago herria».

Etorkizuna

Kolonbiak 50 urtetik gora daramatza terrorea jasaten, estatuarena bezala paraestatala ere; Ameriketako Estatu Batuen eragin kaltegarria jasan du, eta NDFren zein Munduko Bankuaren babes oldarkorra; gerraren ondorioz, bi milioitik gora lagunek bizi ziren ingurua utzi behar izan dute; Pastranaren agintaldian, 1.000 sarraski gertatu dira, eta 40.000 hildako politiko izan dira 90eko hamarkadan; egunero 20 lagun hil edo desagertzen dira indarkeriaren ondorioz; herriak 4.500 milioi dolarrek ihes egin dute... Horrelako herri batek ezin du onartu lehentasuna barne gatazken konponbide politiko eta negoziatuari gabe indarkeriari ematen dion presidente bat izatea.

Hutsegite handia izan da FARC taldearen izandako elkarriketak etetea eta ELN-rekin hitz egin nahi ez izatea; izan ere, bide-tik oztopoak oro desagertu dira militarrek eta haien erakunde paramilitarrek gehiegikeriak eta sarraskiak egiten, terrorea erabiltzen eta lurralde *baketuak* konkistatzen jarrai dezaten. Gainera, Ameriketako Estatu Batuek beren esku-hartze zuzena justifikatu ahal izango dute narkotrafikoaren aurkako borroka aitzakiatzat hartuta, eta, Bush presidenteak nahi duen bezala, Kolonbia Plana matxinatuen aurkako *laguntza* gisa erabiltzen jarraituko dute, baina gatazka areagotu besterik ez dute lortuko.

Legebiltzarrerako oraindik oraingo bozetan guztiz bete da narkotrafikoak eta paramilitarismoak hautagai askoren aukeraketan eragina izango zutelako iragarpena, eta, horren ondorioz, egoera zailagoa eta korapilatsuagoa da.

Cali hiriko artzapezpiku Isaias Duarte Cancinok alde aurretik iragarri zuen narkotrafikoaren dirua kanpaina politiko batzuk finantzatzeko ari zela, eta, dirudienek, horregatik hil zuten egun batzuk geroago.

Bozetarako deia egin baino lehen, Autodefentsa Paramilitarretako buru militar Salvatore Mancusok argi azaldu zuen bere

taldearen asmoa: Kongresuaren heren bat lortzea. Hauteskundeon ondoren, aulkien %35 lortu dituztela, hauxe adierazi du: «Guztiz pozgarria da, gainera, gure gustuko hautagaiek hautesleen babes zabal-zabala lortu izana».

Carlos Castaño buruzagi paramilitarrak, berriz, hau esan du: «Autodefentsek baketutako eskualdeek orain ordezkaritza dute legebiltzarrean». Baina adierazpen horien ildotik, hainbat buruzagi politiko eta sozialek argi salatu dute paramilitarrek ageriko esku-hartze armatua izan dutela herritarrek Uriberen alde agertzerak behartzeko.

Carlos Lemos presidente ohiak salaketa sinetsi eta hauxe idatzi du: «Horrek esan nahi du Kongresuan, gaur egun, Autodefentsena dela zatirik handiena, indar nagusia».

Narko-paramilitarismoak behin eta berri esan du lehendakari bat zuela, Alvaro Uribe zela argi eta garbi utzita, eta egungo egoera honetan, guztiz kontrolatuta baitute, Alvaro Uriberen garaipenak areagotu egiten du Kolonbiako tragedia, jakina baita haren inguruan herriko sektorerik atzera-koienak mugitzen direla.